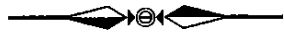

– רבי שמעון, שכן ר"ש הולך בזה לשיטתו, כמבואר בגמרא (מסכת בבא מציעא קטו, א) ש"דרשינן טעמא דקרא". והיינו שדינים שנאמרו מפני טעם מסויים, הרי הם מוגבלים רק לאופן שבו שייך הטעם ואילו באופן שלא שייך הטעם מתבטל הדין, ואף שהטעם לא נתפרש בפסוק. ולפי זה סובר רבי שמעון גם כאן, שמאחר והחיוב להוסיף מחול על הקודש הוא רק מטעם שבשר ודם אינו יודע עתיו ורגעיו, ע"כ אצל הקב"ה שלא שייך טעם זה במילא נתבטל הדין ואין כל חיוב להוסיף מחול על הקודש.

קרבנו של הבל כיסוד לדין הידור מצוה

”ויהי מקץ ימים ויבא קין מפרי האדמה מנחה לה” (ד, ג)

מפרי האדמה: מן הגרוע, ויש אגדה שאומרת זרע פשתן היה. (רש"י)

כתב הרמב"ם (הלכות איסורי מזבח פ"ז הל"א): "הרוצה לזכות עצמו כו' יביא קרבנו מן היפה המשובח ביותר שבאותו המין שיביא ממנו, הרי נאמר בתורה 'והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו וחלביהן וישע ה' אל הבל ואל מנחתו'".

מתוך דברי הרמב"ם עולה, שהדין "כל חלב לה" אינו מחייב להביא את המין המשובח ביותר, אלא "שמאותו המין שיביא ממנו" חייב לבחור מן היפה והמשובח ביותר.

ונשאלת השאלה: מניין לו להרמב"ם שהחיוב הוא רק להביא את היפה שבאותו המין ולא שיש להביא את המין המשובח ביותר.

ונראה לומר, שהרמב"ם למד זאת מקרבן קין והבל שאותו הוא מציין בדבריו כהוכחה לדין זה, וכדלהלן:

עה"פ "ויבא קין מפרי האדמה מנחה לה" מפרש רש"י: "מן הגרוע, ויש אגדה שאומרת זרע פשתן היה". והנה, דברי רש"י שהקרבן היה "מן הגרוע" מוכרחים, שאם לא כן הרי מאיזה טעם קרבנו לא התקבל. אולם לגבי החלק השני שבדברי רש"י: "יש אגדה שאומרת זרע פשתן היה" יש להבין: מהי הנפק"מ אם הייתה מנחתו של קין מזרעי פשתן או ממין אחר של פרי האדמה, ומה מוסיף מדרש זה בעצם הבנת העניין שמנחתו לא התקבלה.

ונראה לומר, שבהבאת מדרש זה מיישב רש"י תמיהה עצומה בהנהגתו של קין. שכן, מאחר וקין החליט מרצונו להביא קרבן לה' הרי מוכח מכך שרצה להודות לו ית', וא"כ תמוה ומשונה הדבר שהביא דוקא מדברים גרועים ולא משובחים. כמו"כ אף אינה מובנת תגובתו של קין כאשר ראה שלא שעה ה' למנחתו, כנאמר בכתוב: "ויחר לקין מאוד ויפלו פניו", וכי לא הבין מעצמו שהקב"ה לא יקבל את קרבנו מאחר שהביא מן הגרוע, וא"כ מדוע נפלו פניו.

בהכרח לומר אפוא, שאף שלמעשה קרבנו של קין אמנם לא נתקבל, אך עם זאת הוא עצמו טעה וסבור היה שעשה כהוגן. ואמנם מטעם זה מפרש רש"י ש"יש אגדה שזרע פשתן היה", משום שפשתן נחשב לדבר חשוב (ראה רש"י מקץ מא, מב אודות בגדי שש: "דבר חשיבות הוא במצרים"), ונמצא אפוא כי קין הביא קרבנו ממין חשוב, אלא שממין זה גופא הביא מן הגרוע.

ובדבר זה אמנם התבטא מהות ההבדל בין קין להבל. שהרי קרבנו של הבל היה ממין הצאן, ולא ממין הבקר המשובח יותר מן הצאן (ראה בחיי כאן: מנחתו הצאן שהיא שפלה מכל בעלי חיים"), אלא שהביא "מבכורות צאנו ומחלביהן". לעומת זאת, קרבנו של קין היה ממין משובח (פשתן), אלא שלא דייק שהפשתן גופא יהיה מן המובחר והביא מן הגרוע. ונמצא א"כ שקין סבור היה שהמין המשובח הוא העיקר, ואילו דעתו של הבל היתה שהעיקר בקרבן הוא שמאותו המין שמביא לקרבן – יביא את המשובח והיפה.

ומובן א"כ, שמכך שלמעשה התקבל דווקא קרבנו של הבל ולא של קין, למד הרמב"ם את היסוד שיש להקפיד על היפה והמובחר שבמין ממנו מובא הקרבן ולא על המין המשובח ביותר.

ובטעם הדבר יש לבאר כך: החיוב "כל חלב לה" הוא כדי להורות על כך ש"לה' הארץ ומלואה", הכל שייך לקב"ה, ועל כן גותן האדם לקב"ה מהראשית והמובחר ביותר שיש בידו. לפיכך אין החיוב לתת לה' רק את המינים המשובחים, אלא אדרבא, גם מי שאין בידו אלא מינים פחות משובחים יתן לה' מהמובחר ביותר מתוך אותו המין שיש בידו, שבזה הוא מראה כי בעלות הקב"ה היא על כל אשר יש בידו – כולל כל מין ומין הקיים בבריאה, הן אלו המשובחים יותר והן אלו הפחותים.

אוצר החכמה

